

prof. dr hab. inż. Zenon Zamiar
Międzynarodowa Wyższa Szkoła
Logistyki i Transportu
we Wrocławiu

Wrocław, dnia 27.11.2020 r.

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgr. inż. Cezarego TOMICZKA
nt.:
ORGANIZACJA DZIAŁANIA PODMIOTÓW LECZNICZYCH
W SYTUACJACH ZAGROŻENIA
BEZPIECZEŃSTWA POWSZECHNEGO

opracowana na podstawie uchwały nr 124/IV/2020 Senatu Wyższej Szkoły Policji
w Szczytnie z dnia 22 września 2020 r.

1. KWESTIE OGÓLNE

W obliczu zmieniającej się geopolityki i geostrategii, najbardziej prawdopodobnymi zagrożeniami bezpieczeństwa, są współcześnie i będą w przyszłości zagrożenia niemilitarne, tzn. ujmując najogólniej, związane z niekorzystnym oddziaływaniem na środowisko sił natury oraz działalnością człowieka. Ewaluacja i nieprzewidywalność tych zagrożeń generuje politykę bezpieczeństwa, w ramach której skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom i ich skutkom, ma szanse powodzenia tylko w przypadku dobrze zorganizowanych i prowadzonych działań międzyresortowych oraz współdziałania różnych podmiotów. Trudno uznać, że jakikolwiek resort bądź służba samodzielnie może sprostać wyzwaniom poważnych zdarzeń nadzwyczajnych powodujących zagrożenia bezpieczeństwa.

Dlatego z zainteresowaniem zapoznałem się z rozprawą doktorską opracowaną przez Pana mgr. inż. Cezarego Tomiczka, bowiem XXI wiek przez dwie pierwsze dekady charakteryzuje się szeregiem zjawisk nadzwyczajnych zagrażających tytułowemu bezpieczeństwu powszechnemu. Ponadto moje zaciekawienie opiniowa-

nym opracowaniem wynika z faktu zawodowych i osobistych zainteresowań podjętym w dysertacji problemem bezpieczeństwa, a przede wszystkim z obserwacji sytuacji spowodowanej pandemią koronawirusa SARS-CoV-2, która wymaga od podmiotów leczniczych nadzwyczajnych działań i nie tylko od nich.

Wyzwaniem w przedmiotowym obszarze, jak stanowi *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020*, na s. 9., jest sprawne i adekwatne do potrzeb działanie organów państwa w zwalczaniu zagrożeń epidemicznych i ich następstw oraz odpowiednie przygotowanie procedur postępowania, a także dysponowanie właściwymi siłami i środkami, w tym przypadku właściwą ilością personelu medycznego oraz środków ochronnych.

Wprawdzie ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. *o zarządzaniu kryzysowym*, (Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 października 2020 r., poz. 1856), reguluje szereg kwestii formalnych w obszarze administracyjnym, to jednak w praktycznych działaniach w zakresie likwidacji skutków zdarzeń nadzwyczajnych (reagowanie), służby i instytucje często działają według resortowych uregulowań prawnych. Priorytetem w tych działaniach jest ratowanie życia i zdrowia ludzkiego. Należy jednak na podstawie doświadczeń z przebiegu różnych działań ratowniczych stwierdzić, że administracja nie zawsze dysponuje wystarczającymi siłami i środkami mogącymi przy rozległych zdarzeniach nadzwyczajnych udzielić natychmiastowej pomocy wszystkim potrzebującym. Dlatego też, należy wykorzystać wszystkie dostępne siły i środki dla zapobiegania i minimalizowania skutków zagrożeń.

Stąd, w pełni identyfikuję się z tezą Autora, że w szerokim rozumieniu bezpieczeństwa powszechnego za działania służące zachowaniu oraz ratowaniu życia i zdrowia odpowiedzialne są głównie podmioty wykonujące działalność leczniczą. Zaś celem zarządzających powinno być przygotowanie podmiotów leczniczych do działań w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego poprzez stworzenie warunków prawno-organizacyjnych (wprowadzenie czytelnych uregulowań prawnych, powołanie właściwych struktur organizacyjnych, przygotowanie planów i procedur działania) do udzielania świadczeń medycznych.

Działanie podmiotów leczniczych w sytuacji pandemicznej w Polsce wskazuje, że począwszy od Ministerstwa Zdrowia poprzez sieć podmiotów leczniczych nie jest ono spójne i skuteczne. Wynika to głównie z braku właściwych lub niedoskonałych rozwiązań prawnych i zasad współdziałania z innymi podmiotami zapewniającymi bezpieczeństwo powszechne.

Kluczową zatem stała się analiza i ocena obecnego stanu rzeczy, w tym niedomagań, a także wypracowanie propozycji zmian umożliwiających osiągnięcie pożądaných przez podmioty lecznicze zdolności w zakresie realizacji zadań ochrony życia i zdrowia - co wstępnie - ale precyzyjnie zdiagnozował Doktorant.

W minionych latach ukazało się wiele publikacji z dziedziny nauk o bezpieczeństwie, w tym poświęconych bezpieczeństwu powszechnemu. Jednak w większości przypadków opracowania te mają charakter ogólny i w zasadzie teoretyczny, sporadycznie zajmując się podmiotami leczniczymi, bez wyjaśnienia uwarunkowań i zasad proceduralnych ich działania w sytuacjach nadzwyczajnych.

Autor recenzowanej dysertacji z racji pełnionych funkcji zawodowych posiada doświadczenie praktyczne oraz wiedzę teoretyczną o potrzebie doskonalenia podjętego problemu. Doświadczenie zawodowe i dociekliwość badawcza Doktoranta zostały ukoronowane opracowaniem ciekawej, opartej na naukowych podstawach dysertacji.

Rozprawa o objętości 183 stron składa się z sześciu rozdziałów, wstępu i zakończenia, wykazu bibliografii oraz załącznika.

Metodologia prowadzenia badań poprzedzona opisem sytuacji problemowej, w obszernej formie została zawarta w rozdziale pierwszym. Pozostałe rozdziały – merytoryczne – opisują przeprowadzone badania, ich analizę i ocenę, a przedstawione w nich rozważania kończą się konstruktywnymi i logicznymi wnioskami oraz uogólnieniami.

Należy podkreślić, że podjęte przez Doktoranta p. mgr. inż. Cezarego Tomiczka badania oraz naukowe ujęcie podjętego problemu badawczego wnoszą pierwiastki nowatorskie do teorii nauk o bezpieczeństwie, szczególnie w obszarze bezpieczeństwa powszechnego, a także wskazują potrzebę i kierunki dalszych badań.

2. OCENA METODOLOGICZNA

Oceniając stronę metodologiczną rozprawy należy stwierdzić, że Doktorant dostrzegł złożoność badanego problemu naukowego. Zmierząc do jego rozwiązania przedstawił sytuację problemową, która stała się podstawą do planowania oraz organizacji i realizacji procesu badawczego. Określił cele poznawczy i utylitarny rozprawy oraz sformułował problem badawczy w postaci pytania i kompatybilne z nim problemy szczegółowe. Założył, że dla sprawdzenia prawdziwości przyjętej głównej hipotezy badawczej, należy zweryfikować cztery szczegółowe hipotezy badawcze. To założenie było zasadne, a jego konsekwencją było określenie przedmiotu badań, zakresu i obszaru badań. Przyjęte w procesie badawczym teoretyczne i empiryczne metody badawcze zostały dobrane w sposób przemyślany o czym świadczy uzasadnienie potrzeby ich wykorzystania oraz określenie spodziewanych efektów w wyniku ich zastosowania.

Doktorant poprawnie pod względem metodologicznym zaplanował i opisał sześćoetapowy przebieg procesu badawczego. Określił przyjętą próbę respondentów - ekspertów w przeprowadzonych badaniach sondażowych, wykorzystując w nich jako technikę badawczą wywiad sformalizowany (załącznik nr 1). Niedosyt natomiast budzi brak kryteriów i uzasadnienia wyboru ekspertów.

Badania miały właściwy przebieg, a jasno wytyczony kierunek i obszar badań sprzyjał rozwiązywaniu poszczególnych problemów. Korzystnie wpłynął też na pisarskie opracowanie i udokumentowanie wyników badań, które zaświadcza o dużym wysiłku Autora i dążeniu do poprawnego zweryfikowania przyjętej hipotezy głównej i hipotez szczegółowych.

Jak już wspominałem Doktorant sformułował cele teoretyczny i utylitarny, które są w tym przypadku raczej celami szczegółowymi, nie określił celu głównego rozprawy. Stąd też problem ogólny nie w pełni odzwierciedla istotę wspomnianych celów. Konsekwencją tego jest to, że hipoteza główna sprawia wrażenie dużego uogólnienia, które udało się Doktorantowi uściślić formułując hipotezy szczegółowe. Można w tym obszarze pewne elementy uznać za skrót myślowy lub brak do-

świadczenia Autora, bowiem ta dygresja nie obniża poziomu przeprowadzonych badań. W przyszłości należałoby konsekwentnie przestrzegać zasady metodologicznej cel główny, główny problem badawczy, główna hipoteza i wynikające z nich i kompatybilne z nimi cele szczegółowe, problemy szczegółowe i hipotezy szczegółowe.

Przedstawiona metodologia badawcza dowodzi o ciągłości procesu myślowego i badawczego. Doktorant właściwie opisał obszar badań wraz z zasadniczymi determinantami, uzasadniając tym samym potrzebę podjęcia badań oraz syntetycznie sformułował założenia metodologiczne, uwzględniające interdyscyplinarne podejście do zagadnienia.

Reasumując stwierdzam, że kontekście rozwiązywanego problemu badawczego zastosowane metody, techniki oraz narzędzia badawcze były właściwe i wskazywały końcowy sukces, tzn. na osiągnięcie założonych celów. Doktorant w wystarczającym stopniu wykorzystał teoretyczne i praktyczne procedury wyjaśniania naukowego i przeprowadzenia badań właściwych. Wykazał potrzebę wykorzystania poszczególnych metod oraz spodziewane efekty dla wyników końcowych rozprawy. Dobrze przedstawił w sposób tabelaryczny realizację przyjętych założeń badawczych, a przedstawiane wyniki badań na poszczególnych etapach procesu badawczego są wiarygodne i trudno z nimi polemizować.

Za poprawny uważam układ recenzowanej dysertacji. Jej struktura jest przejrzysta, a przeprowadzone wywody stanowią logicznie powiązaną całość. Ponadto pracę cechuje pragmatyzm naukowy, bowiem treści poszczególnych fragmentów są wzajemnie powiązane – następne wynikają z poprzednich, jako wynik nakreślonego sposobu przedstawiania poszczególnych kwestii i prezentacji uzyskanych wyników badań. W tym miejscu godny podkreślenia jest fakt, że Doktorant formułuje jasne, a zarazem zwarte myśli, stąd wnioskowanie jest trafne i logiczne.

Za wielce interesujące uznaję rozdziały 5. (s. 99 - 139) i 6 (s. 140 – 160). Te bowiem fragmenty pracy wraz z zakończeniem stanowią najistotniejszy zbiór rozważań i wniosków z przeprowadzonych badań, przejrzyste zinterpretowanych przez Autora.

Reasumując ocenę procesu badawczego należy stwierdzić, że został on skonstruowany poprawnie, stosownie do przyjętych celów i przy uwzględnieniu zidentyfikowanych ograniczeń, zapewnił uzyskanie racjonalnych wyników. Metodologicznie dysertacja prezentuje dobry poziom i trudno pomimo poczynionych dygresji, doszukać się w tym obszarze elementów, które mogłyby zdecydowanie wpływać na jego obniżenie.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr. inż. Cezarego Tomiczka skupia się na wielowątkowym rozpatrzeniu podjętego problemu. Jest to aktualny i bardzo ważny problem, który tej pory nie znalazł odpowiedniego, kompleksowego odzwierciedlenia w badaniach i piśmiennictwie.

Treść rozprawy mieści się w obszarze problemowym nauk o bezpieczeństwie, a ściślej bezpieczeństwa powszechnego, natomiast charakter badań sytuuje ją na pograniczu badań stosowanych i prognostycznych. Moim zdaniem rozprawa zawiera wiele wartościowych treści dla teorii, ale przede wszystkim dla praktyki, zwłaszcza jeśli chodzi o organizację działania podmiotów leczniczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego.

W rozdziale drugim, zatytułowanym *Teoretyczne aspekty działania*, Autor określił istotę i teoretyczne podstawy sprawnego działania. Słusznie założył, że podmioty lecznicze w czasie zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego będą realizować złożone działania jakimi są działania zbiorowe lub zespołowe. Wyjaśnił te pojęcia, uznając konieczność ich współdziałania, a w przypadku udzielania świadczeń zdrowotnych przez podmioty lecznicze, dodatkowo kooperacji między nimi. Wnioski wynikające z przedstawionych rozważań są trafne i zasadne. Zapoznając się z treścią tego rozdziału nasuwa się wątpliwość co do jego tytułu. Moim zdaniem w tytule należałoby określić o jakie działanie chodzi, np.: *...sprawnego... .*

Rozdział trzeci pod tytułem *Zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego w kontekście zadań podmiotów leczniczych*, zawiera pojęcie i rodzaje bezpieczeństwa oraz istotę i zagrożeń, charakteryzuje katastrofy naturalne i awarie techniczne. Za-

grożenia te są opisane bardzo szczegółowo, można powiedzieć, że nawet za szeroko. Natomiast trudno w treści rozdziału doszukać się specyfikacji tytułowych zadań podmiotów leczniczych w konkretnych zagrożeniach bezpieczeństwa, poza lakonicznym, powszechnie uznanym stwierdzeniem na s. 76., „...podmioty lecznicze będą miały na celu udzielanie świadczeń zdrowotnych...”.

Czy zatem według Autora cel działania jest tożsamy z zadaniami? Czy w każdym zdarzeniu zagrażającym bezpieczeństwu powszechnemu zadania podmiotów leczniczych w kontekście organizacyjnym i specjalistycznym będą takie same?

Na przytoczone pytania trudno jest znaleźć jednoznaczną odpowiedź w treści rozdziału, aczkolwiek wnioski podsumowujące tę część rozważań są słuszne.

W rozdziale czwartym zatytułowanym *Organizacja systemu opieki zdrowotnej w Polsce*, Doktorant przedstawił historię rozwoju i kształtowania systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Moim zdaniem w kontekście poszukiwania kierunków i obszarów doskonalenia działania podmiotów leczniczych, zagadnienia 4.1. i 4.2. nie wnoszą do dalszych rozważań. Wystarczyłoby opisać aktualny stan organizacji systemu opieki zdrowotnej i dla określenia jego słabych i mocnych stron przeprowadzić stosowne analizy i oceny oraz porównać z organizacją systemów opieki zdrowotnej w państwach, w których jest on rozwinięty na wyższym poziomie, np.: z wybranymi krajami europejskimi. Przecież efektywność każdego działania zależy od sprawności struktur organizacyjnych. Rodzi się więc pytanie, dlaczego Autor nie sięgnął po inne, lepsze rozwiązania, na których nasz system opieki zdrowotnej powinien się wzorować? Owszem można niejako odwołać się do przedstawionych w zagadnieniu 5.5. doświadczeń innych państw, ale te doświadczenia nie dotyczą systemowej organizacji pomocy leczniczej, a jedynie sposobów działania wybranych struktur (sił i środków) w określonych warunkach.

Rozdział piąty pt.: *Prawno-organizacyjne aspekty działania podmiotów leczniczych w warunkach zagrożenia* przedstawia organizację działania opieki zdrowotnej (podmiotów leczniczych) podczas wybranych sytuacji kryzysowych, w tym co uważam za cenne m.in. podczas epidemii. Uogólnienia i wnioski Doktoranta są ze wszech miar słuszne, bowiem trudno byłoby polemizować ze stwierdzeniem, że

w sytuacjach zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego: „... kluczowym aspektem działania podmiotów leczniczych jest zdolność do szybkiej rozbudowy systemu opieki zdrowotnej... pozwalające na wzmocnienie zdolności lokalnych struktur do reagowania...”. Mankamentem tego rozdziału jest powierzchowna ocena stopnia sprawności działania podmiotów leczniczych wynikająca z obowiązujących uregulowań prawnych oraz adekwatności dokumentów planistycznych i procedur świadczenia pomocy w stosunku do potrzeb współdziałania.

W rozdziale szóstym zatytułowanym *Kierunki doskonalenia działania podmiotów leczniczych*, Doktorant przedstawił i uogólnił przeprowadzone badania sondażowe. Na ich podstawie z powodzeniem wskazał kierunki doskonalenia funkcjonujących rozwiązań w obszarze organizacji działania podmiotów leczniczych w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego. Wygenerowane kierunki znajdują uzasadnienie zarówno w rozważaniach Autora, jak i we wnioskach z przeprowadzonych badań. Rozdział ten uważam za najbardziej wartościowy w całej dysertacji.

Rozdziały kończą się wnioskami, które stanowiły niejako podstawę do kolejnych rozważań, pozwoliły sformułować wnioski końcowe oraz zweryfikować przyjęte hipotezy. Sformułowane na podstawie badań teoretycznych i praktycznych w *Zakończeniu* wnioski i uogólnienia, należy wykorzystać w znacznie szerszym wymiarze, jako postulaty do rozważenia w działalności organizacyjnej i praktycznej nie tylko podmiotów leczniczych, ale również w systemie opieki zdrowotnej.

Literatura i materiały źródłowe są bogate, dobrze dobrane i wykorzystane, zapewniające kompleksowe i dogłębne rozpatrzenie podjętego problemu badawczego.

Wyrażam przekonanie, że praca spotka się z dużym zainteresowaniem teoretyków, zwłaszcza jednak praktyków, tj. osób i instytucji, które nieustannie muszą doskonalić przyjęte rozwiązania i dostosowywać je do „nowych” i „starych” zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego. Zaprezentowane w rozprawie wyniki badań stanowią źródło wiedzy wzbogacające nauki społeczne. Uważam, że wnioski zawarte w pracy powinny stanowić inspirację do dalszej penetracji naukowej tego niezwykle złożonego i ważnego problemu, a mając na uwadze dobry warsztat badawczy

i merytoryczny Doktoranta mam nadzieję, że recenzowana dysertacja jest początkiem Jego drogi naukowej.

Uważam, że Doktorant wnosi do teorii i praktyki wiele ciekawych, naukowo uargumentowanych wątków.

Dokonując rekapitulacji oceny części merytorycznej stwierdzam, że Autor przedstawił logicznie uporządkowany i interesujący zarazem materiał naukowy i teoretyczny. Język i styl dysertacji nie budzą zastrzeżeń. Pewien niedosyt budzi skromna wizualizacja treści rozprawy.

Po lekturze niniejszej rozprawy proszę Doktoranta o odniesienie się w czasie publicznej obrony do przedstawionych wcześniej pytań i sugestii oraz ustosunkowania się do następujących kwestii:

- w jakim stopniu w stosunku do rzeczywistych potrzeb, system opieki zdrowotnej jest przygotowany do sprawnego działania w sytuacjach zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego?
- jak Doktorant ocenia funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej i podmiotów leczniczych w dobie aktualnej pandemii. Dlaczego jest tak źle (jak twierdzą przedstawiciele podmiotów leczniczych), skoro jest tak dobrze (jak twierdzą przedstawiciele administracji)? Jakie obszary tej działalności wymagają natychmiastowej poprawy?

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Rekapitułując uważam, że recenzowana rozprawa skonstruowana jest poprawnie zarówno pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym. Problem naukowy podjęty w rozprawie, interdyscyplinarny w swej naturze, wymagał szerokiego ujęcia. Doktorant wykazał przekonująco potrzebę naukowego zbadania zawartej dysertacji problematyki. Zastosowana procedura badań odpowiada charakterowi problemu naukowego, a uzyskane rezultaty badań zostały poprawnie ujęte w postaci zwartego opracowania naukowego.

Dysertacja jest rezultatem rzetelnej, mozolnej, bardzo obszernej działalności badawczej Autora, która doprowadziła do sformułowania naukowo uzasadnionego

postulatu w kwestii konieczności modyfikacji i doskonalenia dotychczasowych rozwiązań. Zatem należy przyjąć, że Doktorant osiągnął założony cel i zweryfikował przyjętą hipotezę badawczą.

5. KONKLUZJA

Stwierdzam, że praca spełnia wymagania rozprawy doktorskiej zawarte w *Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z dnia 14.03. 2003 roku oraz w ustawie z dnia 18 marca 2011 r. *o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, a także w *Ustawie o stopniach naukowych i nauce* z dnia 20 lipca 2018 roku.

W związku z powyższym, wnioskuję o przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie Autora do publicznej dyskusji nad jej treściami.

Zenon Zamian

.....